

**A PSALMUS HUMANUS MŰVÉSZETPEDAGÓGIAI EGYESÜLET
2018. SZEPTEMBER 21-23. KÖZÖTTI
TANÁR-TOVÁBBKÉPZÉSÉNEK BESZÁMOLÓIBÓL
(Szerkesztette: K.Udvari Katalin)**

1. Felszeghy- Tóth Annamária (1986) Ének-zene tanár, karvezető
(Hunyadi János Ének-zenei, Nyelvi Általános Iskola, Budapest)

2. Kalla Viktória Mária (1978) tanító
(Csik Ferenc Általános Iskola és Gimnázium, Budapest)

3. Nagyné Demeter Ilona (1975) zeneiskolai szolfézs tanár
(Mezőkövesdi Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola)

4. Sebőkné Kós Szilvia (1961) ének-zene tanár
(Kispesti Erkel Ferenc Általános Iskola, Budapest)

**FELSZEGHY-TÓTH ANNAMARIA (1986)
Ének-zene tanár, karvezető
(Hunyadi János Ének-zenei, Nyelvi Általános Iskola,
Budapest)**

2018. szeptember 21. és 23. között a Psalmus Humanus Művészetpedagógiai Egyesület által meghirdetett és szervezett, *Tehetséggondozás Kodály szellemében* - nevet viselő 30 órás továbbképzési programon vehettem részt. Tizennégy, a művészeti képzés különböző területeit képviselő, szakmailag elismert előadóval találkozhattam, sok nagyszerű, inspiráló előadást hallhattam a három nap alatt. Bár mindegyik megérintett és nagy élményt nyújtott számomra, most arról a négyről írnék részletesebben, melyekből a legtöbb ismeretet, ötletet tudom majd alkalmazni saját munkám során.

Dr. Mindszenty Zsuzsánnának (Liszt díjas karnagy, a Magyar Kórusok és Zenekarok Szövetsége- KÓTA elnöke) *Motiváció és élményadás-az éneklés jelentősége* című előadását hallgatva arra gondoltam, hogy bárcsak minden hazai kórus élére egy ennyire magas szintű szakmai tudással rendelkező, lelkesítő, igényes, munkáját fáradhatatlanul, szívvel-lélekkkel, szeretettel végző kiváló zenész, karnagy kerülhetne.

Foglalkozásának elején megfogalmazta, hogy a kodályi elvek alapján a gyerekeknek mindig a legértékesebbet kell adnunk. Ha tanítványaink látják rajtunk, mennyire lelkesedünk egy igényes, igazán jó kórusműért, ők is szívükbe zárják az adott darabot, magukévá fogják tenni a mi értékrendünket. Alsós énekkaromnál magam is tapasztalhattam, hogy kellő előkészítés, lelkesítés, az adott mű szépségeinek kiemelése hatására mennyire tudnak a gyerekek rajongani Kodály Zoltán bicíniumaiért. Dr. Mindszenty Zsuzsánna hangsúlyozta, hogy az ének-zene tanítás középpontjában az éneklés, a közös zenélés öröme álljon. Tegyük minél többet a „zenei igénytelenség” felszámolására.

A továbbképzés minden résztvevője átvehetett egy jelentős méretű, sok zenetörténeti korszakot és stílust átölelő, igazi különlegességeket, ritkaságokat is tartalmazó kottacsomagot, mely úgy volt összeállítva, hogy mindenféle korosztály, bármilyen összetételű énekkar megtalálja benne a neki megfelelőt. Miközben bizonyos kórusműveket és műrészleteket megszólaltattunk a gyűjteményből, megtapasztalhattuk, hogy dr. Mindszenty Zsuzsánna hangszerén játszó muzsikusként bánik az énekkarral. Nála mindig a zene és a szép kórushangzás áll az első helyen. Nagy hangsúlyt fektet a szöveg értelmezésére, mondanivalójának tolmácsolására, illetve a legapróbb zenei motívumok frazeálására, formálására, súlypontok, csúcspontok érzékeltetésére is.

Dr. Mindszenty Zsuzsánna személyiségének, gondolatainak, próbatechnikájának hatására a 3. és 4. osztályos zenetagozatosokból álló Hunyadi Kiskórus karnagyaként az fogalmazódott meg bennem, hogy a saját énekkarommal is kizárólag így érdemes foglalkozni: határtalan szeretettel és lelkesedéssel, játékosan, végtelen türelemmel, de ugyanakkor maximális igényességgel, törekedve az átélt, kifejező éneklésre, a zenei élményre. Ugyanis már a 8-10 éves gyerekeknél is ki lehet alakítani a gyönyörű kórushangzást, meg lehet őket tanítani arra, hogy legyen igényük az általuk énekelt egyszerű kórusművek megformálására. Már ők is képesek igazi zenészként együtt muzsikálni.

A Hunyadi Kiskórus fellépése a Nádor Teremben (2015)

Vass Veronika (a Pécsi Sebestyén Ének-zenei Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola ének-zene szakos tanára) két remek, inspiráló, gondosan előkészített, kreatív előadást tartott, melyek a kodályi elveken alapuló gyermekkori zenei nevelés témáját ölelték fel csecsemőkortól egészen általános iskola felső tagozatáig.

Vass Veronika elmondta, hogy a kiegyensúlyozott, harmonikus kisgyermekkorhoz mennyire nélkülözhetetlenek a gyermekdalok, mondókák, ölbeli játékok. Egyrészt, mert a csecsemő „belenő” egy énekléssel, mondókázással, zenével teli környezetbe, másrészt, mert az anyával való szoros kontaktus egy életre szóló érzelmi biztonságot ad neki. A Gróh Ilona által alapított, anyukáknak, újszülötteknek és kisgyermeknek szóló, jó hangulatú *Ringató* foglalkozások nagyszerű lehetőséget biztosítanak a kicsiknek szóló gyermekdalok, ölbeli játékok elsajátítására. Az előadó saját maga is hozott ezekre példákat. Alig várom, hogy kipróbálhassam a tőle tanult gyermekdalokat másfél éves kislánnyal!

Az általános iskolai zenei nevelésről szóló előadás során is rengeteg érdekes, új ötlettel gazdagodhattunk. Ennek én személy szerint igazán örültem, hiszen az előadóhoz hasonlóan jómagam is nagyrészt alsós, zenetagozatos osztályokat tanítok.

Vass Veronika négy alappillérre helyezte a zenetanítás sikerét: szeretet, sok éneklés, kreativitás, rengeteg mozgás zenei játékok, népi gyermekjátékok által. Néhány kedves gyermekjátékot körben állva, sok nevetéssel fűszerezve ki is próbálhattunk. Érdekesnek találtam a ritmus és dallammotívumok megváltoztatásán alapuló improvizációs feladatokat.

Két apróságnak tűnő, mégis nagyszerű ötletet emelnék ki a hallottakból. Ezek nekem újdonságok voltak, mindenképp alkalmazni szeretném őket tanításom során:

- **Géza, a kézre húzható madár báb:** az előadó szerint a „madár reptetésével”, vagyis a dallamvonal megrajzolásával játékos módon lehet csodát tenni a dörmögő gyermekekkel, alacsonyan intonáló osztályokkal.

- **Mozgással kísért zenehallgatás a legkisebbeknél:** Vass Veronika tapasztalata szerint 6-8 éves gyerekeknek nagyon sokat segítenek a mozdulatok a hallgatott zene megértésében, átélésében. *Saint-Saëns: Az állatok farsangja* című művéből az „Akvárium” nevet viselő 7. tételt hallgattuk meg. Még nekünk, felnőtteknek is élmény volt ujjunkkal, egész testünkkel a zenei történéseket követve megrajzolni az akváriumban úszó élőlényeket.

Mély benyomást tett rám **dr. Pásztor Zsuzsa** (zongoraművész-tanár, a zenei munkaképesség-gondozás oktatója a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen és az Eötvös Loránd Tudományegyetemen) kedves, szeretetreméltó személyisége. A munkaképesség-gondozó pedagógia, más néven a Kovács- módszer kialakulásáról, alkalmazásáról, előnyeiről hallhattunk tőle egy nagyszerű, színes, energikus előadást.

Elmesélte, hogy dr. Kovács Géza (1916-1999) testnevelési sportszakembert nevéhez fűződik a módszer kidolgozása, ő maga diplomája megszerzése után lett szerzőtársa és munkájának folytatója. A munkaképesség-gondozó pedagógia kialakítását 1959-ben Kodály tanár úr kezdeményezte, aki saját maga is nagy hangsúlyt fektetett az egészséges életmódra.

A módszer tulajdonképpen egy olyan életmódmodell, mely a mozgás, az ésszerű munkamódszer, a pihenés helyes szervezése, a táplálkozás rendezése segítségével gyerekeknek, felnőtteknek egyaránt lehetővé teszi, hogy fizikailag, lelkileg, szellemileg, azaz egész személyiségükben alkalmassá legyenek

hivatásuk és mindennapi életük feladataira, kiegyensúlyozott, boldog életet élhessenek.

Dr. Pásztor Zsuzsa előadása alatt az úgynevezett „szendvics-szerkezetet” alkalmazta, vagyis a foglalkozás menetét speciálisan felépített rövid, mozgásos pihenők szakították meg. A gyakorlatok nagy részét lufikkal végeztük, ez már önmagában biztosította a kurzuson résztvevők jó hangulatát. Megfigyeltem, hogy a feladatsorok roppant játékosak, a gyerekek szájíze szerint kedves, mesés, tréfás elemekkel vannak átszöve, de ugyanakkor szigorúan meghatározott sorrendben felépített mozgáselemekből állnak. (Gyakorlatok sorrendje: a kar, láb, törzs bemelegítését követik a légzést segítő feladatok, majd nyugtató, lecsillapodást segítő mozdulatsorral zárjuk a 4-5 perces mozgásos pihenőt.)

Dr. Pásztor Zsuzsa szavai alapján az iskolai tanulók korai elfáradásának oka az, hogy a hosszas ülés közben takarékszínten működőkeringés és légzés nem képes biztosítani a nagyfokú szellemi terhelés fokozott oxigén –és tápanyag-szükségletét. A kimerülés megelőzhető a tanórákba beiktatott 4-5 perces mozgásos pihenőkkel. Ezek hatására a fáradtság enyhül, a keringés és légzés normalizálódik, növekszik a tanulás-tanítás hatékonysága, a légkör nyugodt és kiegyensúlyozott marad.

Munkám során tapasztaltam, hogy az iskolai énekóráknak-főképp alsó tagozaton- milyen fontos eleme a rendszeres, játékos formában történő mozgás, illetve a népi gyermekjáték. Úgy gondolom, hogy a foglalkozáson kipróbált mozgásos pihenők nagyszerűen alkalmazhatóak lesznek saját tanítványaimnál is, a következő formákban:

- **Óra eleji és kóruspróba előtti bemelegítésként:** a gyakorlatsor segít a helyes testtartás, a megfelelő légzés kialakításában, az éneklés előkészítésében. A játékos torna megalapozza az élményszerzéshez, az örömszerzéshez elengedhetetlen jó hangulatot.
- **Óraközi pihenőként énekórán és kóruspróbán:** a mozgás segít kikapcsolódni, lehetővé teszi, hogy örömmel, felfrissülve folytassuk a foglalkozást.
- **Hangversenyeken, színpadra lépés előtt:** a rövid torna megnyugtat, csillapítja a túlzott lámpalázat, segít ráhangolódni a koncertre, a közös zenélés örömére.

Kovács Henrik, a Magyar Táncművészeti Főiskola adjunktusa humoros és magas szakmai színvonalú előadása során elmondta, hogy jelenleg a magyar tánc- és játékhagyomány népszerűsítésén és eredeti funkciójának újrafelfedezésén dolgozik. Nagyon hasznosnak tartottam a népi játékok típusainak, felosztásának ismertetését. Mivel iskolámban népi gyermekjátékot is tanítok zenetagozatos osztályaimnak, ez a része az előadásnak a későbbiekben nagy segítségemre lesz a játékfűzések összeállításában. Megtudhattuk, hogy a csángók táncaiknak nagy részét a legarchaikusabb formában, körben táncolják. Két egyszerű moldvai körtáncot (zdebuleanka, pálmáska) ki is próbálhattunk. A Kovács Henrik által kifejlesztett, földre szétszórtan elhelyezett színes állatos „LippoZoo” korongok (melyek szellemesen a Komárom megyei Gután lippogónak nevezett táncmulatságokról kapták a nevüket) nagyszerű eszközei annak, hogy a gyerekek játékos formában szeressék meg a mozgást, fejlődjön a ritmusérzékük, gyorsan, hatékonyan megtanulják a táncok alaplépéseit. Ezt a kedves módszert biztosan ki fogom próbálni ritmikai készségfejlesztés során és a népi gyermekjáték foglalkozások keretein belül alsós tanítványaimmal.

Nagyon tetszett Kovács Henrik gyermekközpontú szemlélete, mely szerint a néptánc és népi gyermekjáték oktatás elsődleges célja nem a produkciók színpadra állítása, az ideges készülés a fellépésekre, hanem az élményszerzés. Az a fontos, hogy népi hagyományainkat ismerő és örömmel ápoló, táncolni szerető felnőttekké váljanak a kezünk alatt formálódó gyerekek.

Úgy gondolom, ezek olyan gondolatok, melyeket minden énektanárnak és kórusvezetőnek magáévá kéne tennie. Az a fő feladatunk, hogy a kodályi hagyományok ápolásával zeneszerető, koncertre járó, kiegyensúlyozott és mindenekfelett boldog gyermekeket neveljünk.

Végezetül szeretném megköszönni **K. Udvari Katalinnak** (gordonka és szolfézstanár, a Psalmus Humanus Művészetpedagógiai Egyesület elnöke) a nagyszerű továbbképzés megszervezését, gördülékeny, jó hangulatú lebonyolítását.

KALLA VIKTÓRIA MÁRIA (1978.)
tanító,
Csik Ferenc Általános Iskola, Budapest

Kalla Viktória Mária vagyok. Nagy szerencsémre szüleim már korán zenei általános iskolába írtak be. Ennek a kiváló nyolc évnek köszönhetem a zene iránti rajongásomat, a hangszerek utáni érdeklődésemet. (Tanultam furulyán, zongorán, gitáron, pár éve citerán és népi furulyán is játszom.) Ez a „szenvedély” a gimnáziumban, sőt a Budapesti Tanítóképző Főiskolán is tovább mélyült. Ott a kiváló dr. Kismartony Katalin tanárnő vezetésével kaptunk életre szóló képzést, melyet 18 éve örömmel gyakorolok. Két éve érkeztem a Csik Ferenc Általános Iskola és Gimnáziumba, ahol - nagy bizalommal - kórusvezetéssel bíztak meg osztályfőnöki teendőim mellett. Így ismerkedtem meg Somody Beáta vizuális- és környezetkultúra szakos iparművész, mesterpedagógus kolléganővel, akinek munkássága már első naptól felkeltette érdeklődésemet, és aki egy nap tanár-továbbképzést ajánlott a számomra. (Beáta egyben a Psalmus Humanus Művészetpedagógiai Egyesület tagja is.)

Felcsigázott a gondolat, Kodály szellemiségében egy képzés! Végre olyan, ami igazán érdekel! Egy olyan képzés, ami nekem szól! Mondanom se kell, mekkora kíváncsisággal vártam, vajon a program-tervben megjelölt komplexitás miként fog bennünk egészszé érni.

A képzés, – joggal mondhatom, – minden várakozást felülmúlt. Igaz, fizikailag, szellemileg nagy erőt, koncentrációt igényelt, hiszen e három napban elhangzottak majdnem mindegyike egy-egy életprogram mélységével szóltak. Sokat jegyzeteltünk, és emellett rengeteg kreatív feladatban volt részünk. Gazdag anyag maradt így fenn, melynek jótékony hatását már most érzem munkám számos területén.

Elsők között hadd emeljem ki Vekerdy tanár úr egy videó előadásán elhangzott gondolatait, melyben az érzelmi intelligencia (EQ) fontosságáról szólt. Csodálatos volt összegezve hallani mindazt, amit tanítóként naponta, kicsit tétován, de sürgető fontossággal fogalmaztunk meg magunkban.

Egyre többet „töltünk” a fejekbe, egyre több a számonkérés, a tananyag.... De mindeközben van/ jut elég időnk az „ember-formálásra?”

Gyakran tapasztaljuk, a mai szülők túl sokat dolgoznak, kimerültek, türelmetlenek, és bizony egyre több feladatot kívánnak az iskolára hárítani.

Vagy csak nem tudják, mit is tegyenek gyermekeikkel, tanácstalanok. Jó volt hallani a fej- szív-kéz hármas egységéről, ahol a sávoknak bizony egyenlő arányban kell(ene) jelen lenni a gyermek életében! Mind a zene, a mozgás, a tánc, a dráma, a művészeti tevékenység jótékony hatással van a test működésére, az EQ fejlődésére, így ez a gyermek sikeres lesz, kompatibilis a társadalommal.

Szinte észrevétlenül ehhez a gondolathoz csatlakozott **Vass Veronika** előadása, ahol is a sikeres gyermek (kodályi gondolattal bőven megtámogatva, miszerint: a „zenei nevelés a születés előtt kilenc hónappal kezdődik”), *a gyermekkori érzelmi biztonság kialakításából* táplálkozik. Munkámban jelenleg is rengeteg mondókát tanítok, ritmusos kiszámolókat, dalokat, melyet minden esetben mozgás kísér. A képzés folyamán sikerült egypár érdekes feladatot magammal vinnem, amit azonnal ki is próbáltam a gyerekekkel.

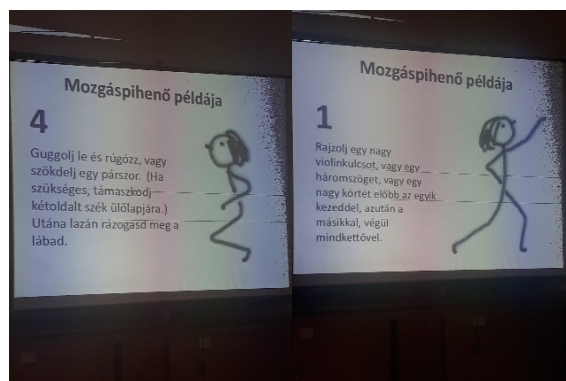
Megindító volt hallani, hogy ma már azt is „tanítani” kell, hogy az anya, a szülő nem pótolható sem a DVD, videó, vagy egyéb zenelejátszó szerkezetek bekapcsolásával. Ezért is tartom kiváló programnak a várandós anyukák tanítását, akik már jó előre megismerhetik az ölbéli játékok, ringatók, jártatók, dalocskák színes repertoárját.

A következő gondolat, melyet a kivetítőn pillantottam meg, egészében összefoglalja a ma tanító pedagógusok véleményét, többek között az enyémet is. „Elfogadhatatlan, hogy egyes helyeken negyven órát tanulnak a gyermekek. Ezt nem bírja a kognitív rendszer.” (Csépe Valéria, a Nemzeti Alaptanterv miniszteri biztosa.)

A legnagyobb elismerés hangján kívánok szólni **dr. Pásztor Zsuzsa** tanárnő előadásáról (valamint magáról az Előadóról, akinek hitelessége, finomsága, szakmai kiválósága, vitalitása mindannyiunkat lenyűgözött), és a nekünk bemutatott Kovács-módszerről. Az ott átélteket, tanultakat minden nap alkalmazom azóta a tanítás keretében, és nagy öröömre szolgál a gyermekek lelkesedése.

Szinte naponta érezzük ugyanis saját bőrünkön a stressz jelenlétét, nemcsak az osztálytermekben, de a társadalom számos színterén. A városi kavalkád, zaj, de lelki nyomás, megfelelési- kényszer, túlzott szabadosság, önértékelési problémák mind a stressz alapjait képezik. Megdöbbenve láttam, milyen károkat

okoz ez nemcsak gyermekekben, de felnőttekben is. Micsoda teljesítményromláshoz vezet a kialvatlanság, hányféle betegség alakulhat ki, ha a pedagógus nem vigyáz saját magára, és a rábízottakra. A mozgáspihenő nekünk nagyon bevált, hálásan köszönjük!

Ha a képzés elején kérdéses is volt számomra, hogy ennyi különböző előadó és előadás miként fog számunkra követhető egészet alkotni, akkor mostanra, reflexióm írása közben maradéktalanul egyértelművé vált, ebben a művészeti sokaságban minden egymásból következik, vagy megtámogatja azt. Így érkeztem el **Somody Beáta** kolléganőmhöz, akinek szó szerint színes előadása rengeteg „gondolat-ébresztőt” nyújtott nekem. Ha most csak egy pár szót kellene írnom az előadásáról, ezek lennének: Kreativitás, újrahasznosítás, környezetvédelem, ízlés-formálás, összekapcsolódás, dinamika, komplexitás, együttműködés, generációk, tradíció. S ha tradíció? Okvetlenül szeretném **Kovács Henrik** előadását megemlíteni, melyben a gyermekek alapvető igényéről, a játékról beszélt! Számos jó ötletet adott az udvaron „elkészíthető” ugróiskolával és fogócskázással kapcsolatban. A körjátékok, párválasztó játékok, eszközös játékok pedig kicsit engedik a gyermek szemléletét visszanyúlni, visszatalálni Kodály szeretett világába, az egyszerű, falusi emberekhez. Köszönöm a képzést! Hálás vagyok mindhárom napért!

NAGYNÉ DEMETER ILONA (1975)
zeneiskolai szolfézs tanár
(Mezőkövesdi Általános Iskola és Alapfokú
Művészeti Iskola)

Bemutakozás: 24 éve dolgozom a mezőkövesdi művészeti iskolában, mint szolfézs tanár. 3 évig óraadó voltam, mint főiskolás (Miskolc Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola), majd a diplomám után teljes állásban vállaltam munkát. Zeneóvodát, szolfézs (előképzőtől 8. osztályig), zeneirodalmat (kb 3 évig), énekkart tanítok. Mezőkövesd a szülővárosom is. Ez azért nagyon szerencsés, mert itt jártam általános- és zeneiskolába is, és első kézből ismerkedhettem meg városunk matyó népi hagyományival, elsősorban a matyó népdalokkal. Az énektanárom, Kiss József maga is népdalgyűjtő volt. Nemcsak megtanította nekünk az általa összegyűjtött népdalokat, hanem a „Matyó népdalok” című gyűjteményében le is jegyezte, amiből válogatva én is megismertethetem a tanítványaimmal őseink kultúráját. Már gyermekkoromban belém oltotta a népdalok és a népzene szeretetét, amit igyekszem a tanítványaimnak is átadni.

Az iskolánkról: Kezdetben csak zeneiskola volt, később alakult ki a tánc és a képzőművészeti tagozat. A három művészeti ág nagyon jól összekapcsolódik egy-egy rendezvényen. Vannak olyan növendékeink, akik több művészeti ágra is beiratkoznak, és azt figyeltük meg, hogy jótékony hatással van az egyik ág a másikra. Ez főleg a néptánc és a zene kapcsolatánál figyelhető meg. Amelyik tanuló jár néptáncra és valamilyen hangszerre is, annak hamarabb kialakul a ritmusérzéke, stílusérzéke. Az iskolába mindenkit felveszünk. Van ugyan felvételi, de ez inkább csak arra szolgál, hogy a hangszerválasztásban kicsit segítsünk a szülőknek a gyermek adottságait megfigyelve. Vannak népszerű hangszerek (pl. gitár, itt előfordul néha várólista), és kevésbé kedveltek (vonósok, de ők is stabil létszámot mutatnak). Pályám kezdetén a gyerekek 1 évig csak szolfézsra jártak és később kezdték el a hangszertanulást. Ez mára megváltozott. A legtöbb szülő már 6 évesen beírja hangszere is a gyermekét,

ami sokszor nem szerencsés, főleg mert sem a kottaolvasást nem sajátították még el, sem élményszerű zenélésben nem volt még részük. Sokszor a sikertelenség és az élmény hiánya miatt, valamint a hirtelen nagy leterheltség miatt hamarabb abbahagyják a zenélést, mint ahogy az jótékony hatással lenne a gyermekekre. Az iskoláknak vannak telephelyei és kihelyezett tagozatai (ezek a városban lévő általános iskolák és környező falvak).

Én nem a zeneiskola épületében, hanem ezeken a telephelyeken (3 helyszínen) dolgozom. A termek nincsenek korszerűen felszerelve, de mindenhol megtalálhatóak a legalapvetőbb feltételek (zongora, 5 vonalas tábla). A többi eszközt (ritmushangszerek, lemezjátszó, stb.) én viszem magammal. Ha szükséges, internet elérhetőséggel ellátott tanterembe is átmehelek, ha valamit szemléltetni akarok. Interaktív tábla a saját termeimben nincs, a számítógépes oktatás számomra csak egy jövőbeni lehetőség.

A pályám kezdete óta foglalkozom **óvodás** korú gyermekekkel. Ezért is volt számomra nagyon hasznos Vass Veronika előadása. Egyrészt megerősítést kaptam a meglévő módszereim helyességéről – én is mozgással együtt tanítom meg a népi gyermekdalokat és Gryllus Vilmos dalait -, valamint az általa kiadott énekek és mondókák is bővítik a repertoáromat. A foglalkozásokba nagyon jól beépíthetők a Kovács Henrik által megmutatott lépések, és nagyon érdekes volt a gyerekek számára a „Lipposzoo” kártyáknak a figurái. A kártyák segítségével a kisebb és nagyobb gyermekek is észrevétlenül megtanulják az egyenletes lüktetést, és az ütem hangsúlyos és hangsúlytalan részeit. A Kokas- módszerrel most ismerkedtem meg a továbbképzés során. A tudásom bizonytalan ezen a téren, de utána fogok olvasni, mert úgy érzem, hogy az óvodás és kisiskolás korosztály tud azonosulni legjobban ezzel a módszerrel, hiszen a szerepjáték a lételemük.

A **szolfézs** órákba több előadás anyaga is beépíthető. Nagyon sokat ki is próbáltam azonnal, miután vége lett a továbbképzésnek. Az előképzős gyerekekkel hasonlóan kezdtem játszani, mint az óvodásokkal. Szintén Vass Veronika tanácsára körjátékokba és improvizációs játékokba kezdtünk, amit nagyon élveztek a gyerekek. Dallambújtatást eddig is csináltunk, de hangshalk játék nem volt. A három dolog kombinálása, majd a ritmushangszerekkel való dallambújtatás nagy élményt adott nekik. A népzenei kártyák(Lipposzoo) változatos lehetőségeket mutatnak a jövőben, és a népdalok éneklése is

élményszerűbb tánccal együtt. A magasabb osztályokban a szolmizációs és szöveges éneklésnél dr. Mindszenty Zsuzsanna koncepciója (a zenében semmi sem egyforma, nincs két egyforma ütés) nagy segítséget nyújtott nekem. Bár ezeket a dolgokat (nyitó mondat, nyitó motívum stb.) éreztem mindig, de soha nem figyeltem, hogy egy egyszerű szolfézsgyakorlatban, vagy egy dalban, amit a csoport énekel, megvalósuljon. 2. osztálytól kezdve, amikor már műzenével is foglalkozunk, a szemelvényekben könnyedén megvalósítható a harmóniai feszültség és oldás, persze a gyerekekben nem tudatosítjuk, csak a tanár bemutatása által megéreztetjük velük. Így valóban „életet viszünk az énekbe”, és meggyőződésem, hogy ez a hangszeres játékokra is hatással lesz.

A mi iskolánkban (sajnos) a gyerekek többsége 4. osztály után abbahagyja a szolfézszt és kamarára, énekkarra, zenekarra, zeneirodalomra mennek. Tehát nekünk, szolfézsstanároknak az a feladata, hogy 4. osztályig, amit csak lehet és szükséges megtanítsunk, plusz még alapvizsgára is, ami a 4. osztály végén előrehozottan letehető, felkészítsük őket. Lehetne kérdezni, hogy miért plusz, hiszen eddig nem készültek fel rá? A válaszom igen is meg nem is. Az államilag kiadott követelményrendszer főleg az írásbeli felkészültségre kíváncsi, (hangközök, hármashangzatok, hangsorok nevei, szakkifejezések, hangnemek, dallamírás). Ezek természetesen mind hasznosak és megtanulhatók, de csak gyakorlással. Ez az énekléstől, kottaolvasástól veszi el az időt (ami egy hangszerjátékosnak a legfontosabb lenne és élményt adna) pont abban az évben, mikor talán utoljára énekelnek. Ezért számomra nagyon hasznos volt a Baráth Yvette által kiadott beéneklésre való „Italiaa”, zenei szakkifejezések énekelve. A beéneklésre adott tanácsait is (pl. lefelé kezdjük a beéneklést) tudatosan elkezdtem használni a szolfézs és az énekkari órákon. Az elméleti feladatok és diktálások között lazítóként hatottak a Vass Veronika által bemutatott ritmushangszeres játékok. Nagyon élvezték a gyerekek.

Az **énekkari** foglalkozásokba Baráth Yvette és Mindszenty Zsuzsanna tanításait tudom legjobban felhasználni. A beéneklési gyakorlatokat kicsit átalakítottam (csak rövidebb hangzókat használunk), és csak addig „kapaszkodunk felelé”, amit lazán kiénekelnek. A helyes légzésre is figyelünk, mint ahogy eddig is, valamint figyelünk a helyes zenei értelmezésre, hangsúlyozásra. Mindszenty Zsuzsanna kórusrepertoárja sok új darabbal ismertetett meg, amiből néhányat meg fogok tanítani.

Második éve tanítok Szomolyán, ahol kizárólag **halmozottan hátrányos (roma)** tanulók vannak. Előre nem látott nehézségekbe ütköztem az előző évben. Aki úgy gondolja, hogy tapasztalata van, mert a csoportjában már volt hátrányos helyzetű tanuló, az nagyon téved. Egészen más 100%-ban roma tanulókat tanítani. Eleve van egy kialakított hierarchia, ahol én mint magyar(származású) és tanár vagyok a „kisebbség”. Ebből kell „főnökké” lenni és meg tanítani valamire, lehetőleg zenére. Tavalyi próbálkozásaim után (ami több-kevesebb sikerrel történtek) nagy örömmel töltöttek el, amit Somody Beáta, Bertalan Edit és Kaibinger Pál előadásából tanulhattam. Somody Beáta megerősített abban, ha bemutatjuk azt, amit csinálunk, az örömmel tölti el őket, és értéknek fogják tartani. Ezt tapasztaltam is, idén már többen voltak, akik szívesen maguktól jöttek az óráimra. A kérdés csak az, hogy hogyan lehet eljutni addig, hogy előadjunk valamit. A kisebbekkel könnyebb. Ők szívesen játszanak a ritmushangszerekkel (Orff-módszer), egy-egy gyermekdalt megfelelő kísérettel, eljátszva a tartalmát nagyon mutatós és élvezik mind az előadók, mind a hallgatóság. Van olyan óra, amikor gyűjtött anyagokból (kinder tojástartó, sajtos doboz, stb.) mi készítünk hangszereket. Ehhez is adott még pár jó ötletet Somody Beáta. A felsős korosztállyal, már nehezebb. Ők érzik, hogy koruknál fogva többet kellene mutatniuk, de képességeik és helyzetük miatt, sokkal nehezebben és lassabban tanulnak, mint a velük egykorú normális viszonyok között élő gyerekek. Sok köztük a tanulási problémával küzdő, fogyatékos gyermek, és vannak, akik értelmi képességeik alapján teljesen épek, de hátrányos helyzetük, családi viszonyaik miatt mégsem tudnak érvényesülni. Az ebből adódó kudarcot agresszivitással oldják fel, ami a feléjük való közeledést, és az oktatást is gátolja. A továbbképzés után Kaibinger Pál ráébresztett arra, hogy úgy kell tanítani, mint a gyógypedagógiában. Azt én is észrevettem, hogy kb. két évvel alacsonyabb osztály szerint kell végezni a tananyagot. Kisebb létszámokat alakítottam ki a csoportokban, óráról órára hasonló a „menetrend”. Beépítem az óráimba Bertalan Edit tanácsára a cigány népdalokat (tavaly már megtanultuk a cigány-himnuszot) és verseket, amit ritmizálhatunk ritmus hangszerekkel. Az improvizálás a lételemük, erre minden órán lehetőséget adok, de talán ezért is nehezebb a szabályos ritmusokat és ábécés hangokat megtanítani. A színes kotta lehetőség a kottaolvasásra, ki fogom próbálni.

Végül, de nem utolsó sorban említeném dr. Pásztor Zsuzsa **Kovács-módszerről** és az egészséges életmódról tartott előadását. A továbbképzésen a mozgások

egyszerre üdítően és pihentetően hatottak rám. Minden korosztállyal kipróbáltam a lazító gyakorlatokat, amit a felvételen láttunk, és fantasztikusan hatott mindenkire (óvodásra, kis- és nagyiskolásra, hátrányos helyzetű roma tanulókra). A színes lufikat is szeretném bevezetni a tanóráim menetrendjébe. Az egészséges táplálkozáshoz és rendszeres mozgáshoz is kedvet kaptam, látva Zsuzsa néni fittségét.

Köszönöm szépen ezt a három értékes napot, nemcsak az előadók magas szakmai tudását, hanem az őszinte és közvetlen segítőkészségüket is, amivel tanácsot adtak nekünk, és a kiváló szervezést K. Udvari Katalinnak, hogy itt lehettem, és feltöltődhettem.

SEBŐKNÉ KÓS SZILVIA (1961)
ének-zene tanár
(Kispesti Erkel Ferenc Általános Iskola, Budapest)

2018 szeptemberében a Psalmus Humanus Művészetpedagógiai Egyesület által szervezett és támogatott – „Tehetséggondozás Kodály szellemében” című – továbbképzési programban vettem részt.

Várakozásomat messze felülmúlta e három nap előadásorozata. A témát példa értékű gyakorlati tapasztalatok és eredmények bemutatásával tárták elénk az egyes szakterületek magasan képzett gyakorló pedagógusai. Művészetpedagógiai előadásaikban sokrétűen támasztották alá és bizonyították a Kodály koncepció jelenkori létjogosultságát, sőt újjáéledésének égető szükségességét.

Zenetagozatos általános iskolai ének tanárként a kodályi alapelvek tisztelete, koncepciójának minél mélyebb megismerése és széles körű alkalmazása tanításom alapja és lényege a mindennapok gyakorlatában. 1992 óta vagyok a Kispesti Erkel Ferenc Általános Iskola karvezető énektanára. Munkám során sokszor tapasztalom a hagyományos értékrend felbomlását és elvetését, az értéktelen, silány nézetek térhódítását. Tanárként és a kispesti ének-zene munkaközösség vezetőjeként is küzdök alapvető értékeink megőrzéséért.

Napjaink pedagógiai kihívása az a közoktatásra nehezedő feladat, melyet a differenciált nevelési eszközöket igénylő tanulók számának növekedése jelent. A művészeti nevelés helyes felfogása pozitív választ adhatna erre a súlyos problémára. Ma már kutatási eredmények támasztják alá a zenei nevelés teljes személyiségre kiterjedő transzferhatását. A megoldás, a kincs tehát a birtokunkban van, élnünk kell vele!

K. Udvari Katalin a Psalmus Humanus Művészetpedagógiai Egyesület alapító elnöke (2002), a kodályi hagyaték egyenes ági letéteményese, hiszen ott volt a kezdeteknél az ország első ének-zene tagozatának kis diákjaként Kecskeméten. Tapasztalataink szerint a Kodályi tanítással való kisgyermekkorai személyes találkozás később, minden *volt* ének-zene tagozatos diák életét valamilyen módon pozitív irányba befolyásolta/ja. Katalin elhivatottsága, a kodályi nevelési eszmék megőrzése iránti szenvedélyes elkötelezettsége is innen ered. A kodályi filozófiának valóságos műhelyét hozta létre az egyesület megalkotásával, ahol a téma elszánt támogatói közösen munkálkodnak a nemes cél érdekében.

Az egyesület szerteágazó szakmai tevékenységét (kutatások, hazai és nemzetközi konferenciák, továbbképző programok) filmrészletekkel illusztrálva, a témához kapcsolódó szakirodalom ismertetésével mutatta be.

Videofilm segítségével idézte meg **Vekerdy Tamás** gyermekpszichológust, akinek mélyen szántó gondolatai, az IQ és EQ arányvesztésére, a FEJ

iskolájának, a művészetek száraz oktatási anyagként való kezelésének veszélyeire figyelmeztetnek. „A művészet nem tananyag!”

Előadásuk mély hatást gyakorolt rám. A több éves munka eredményeként megszületett továbbképzési program kiforrott, hihetetlen alaposággal és gondossággal előkészített tematikája már ekkor előrevetítette az előttünk álló három nap várható élményáradatát.

Nagy várakozással tekintetem **dr. Mindszenty Zsuzsánna** Liszt-díjas karnagy, az ELTE Zenei Tanszékének docense „Az énektanításról és kórusvezetésről” tartott előadása elé. Kórusvezetőként a zeneművek és kórusművek tudatos, zenei összefüggéseket feltáró megközelítésre intő gondolatai ragadtak meg. Zenei megformálás – tagolás, frazeálás, hangsúlyok, prozódia, dinamika – tekintetében nyújtott útmutatásai a gyakorlatban mindenképpen megfontolandó, hasznos tanácsok. Változatos, többféle szempontot figyelembe vevő, repertoárbővítő kórusmű ajánlásai lelkesítően hatottak. Igényes, új művekkel ismerkedtünk meg, új ötleteket kaptuk műsorkészletünk gazdagításához. Az ajánlott művek azonnali megszólaltatásai pedig frissülést hoztak, a közös éneklés örömét adták.

Ehhez a területhez kapcsolódik **Baráth Yvette** hangképzésről tartott előadása. Legdrágább kincsünk a torkunkban születő egyedi hang. Magánének tanárként és aktív karnagyként a megfelelő mennyiségű és minőségű légző és beéneklő gyakorlat fontosságára hívta fel a figyelmünket, saját hangunk karbantartása valamint a ránk bízott gyermekhangok megóvása és fejlesztése érdekében. Apró gyakorlati fogásai – mint pl. a hangindítást megelőző „néma levegővétel”, vagy a mélyövi, rekeszlégzés gyakorlatai – jól hasznosítható miniatűrök lesznek a saját tanításomban.

Újdonságot jelentett számomra s nagyon tetszett **Vass Veronika** ének-zenetanár által bemutatott – az egyedfejlődés legkorábbi, prenatális szakaszára kidolgozott, Kodály gondolatával harmonizáló – zenei program, mely szerint „*a gyermek zenei nevelését 9 hónappal a születése előtt kell megkezdeni!*” Az anyaságra felkészítő tanfolyam szervesen illeszkedik az iskolás kor előtti életszakaszra kidolgozott programok sorába (ringató, óvodai ének-zenei nevelés). Érzelmi pluszt jelent, hogy a bölcsődalok, altatók tanítása kisiskolás gyerekek bevonásával történik, mely a leendő édesanyák felelősségérzetét, emocionális kötődését még inkább mélyíti. Örömmel vettem részt kreatív zenei ötletei, hallás- és ritmusérzék fejlesztő játécai kipróbálásában (ritmuszenekar,

improvizációs játékok). Saját tanításomba adaptálható új, színes ötletekkel gazdagodtam.

Kaibinger Pál gyógypedagógus, énektanár, tankönyvíró előadása – Zenei tehetséggondozás az SNI-s és a fogyatékkal élő tanulók körében – több, számomra kevésbé ismert részterületre is bepillantást engedett. Alapvető fontosságúnak tartom az előadásában jól körvonalazott SNI-s és a fogyatékkal élő tanulók típusainak és jellemzőinek bemutatását, e kategóriák határozott elkülönítését. A napi gyakorlatban lényegi kérdés a jelek felismerése és értelmezése az adekvát pedagógiai eszközök és módszerek megválasztásához. A zenei írás-olvasás nehézségeinek leküzdéséhez konkrét módszertani fogásokat, a hangszertanításhoz pedig egy új, és inspiráló módszert, a különböző fokú megértési problémával küzdő gyermekek részére kidolgozott Ulwila Színescotta rendszerét ismertette meg velünk. A zenei tehetség összetett kategóriájának mélyebb megismerését a tehetségtypusok (6) és öröklődésük lehetséges módjainak (4) bemutatása szolgálta. Izgalmas volt mindezt a kiemelkedő kultúrtörténelmi személyek példáján keresztül szemlélni. A zenei intelligencia és az értelmi fogyatékoság összefüggései is meghökkentő példákban nyilvánulnak meg (Savant szindróma). Speciális nevelést igénylő tanulóink zenei nevelése – tehetségük felismerése és kibontakoztatása – a mi felelőségünk. Az eredményes tehetséggondozó pedagógiai munka meghatározó példáit láthatjuk a Baltazár Színház, a Parafónia Zenekar működésében, vagy azokon az előadás során bemutatott rendkívüli filmfelvételeken, ahol nem látó fiatalok korhű ruhákban historikus táncot lejtenek vak fiatalok zenekarának muzsikájára. Elismerésem és nagyrabecsülésem minden, e területen hivatásáért áldozatot vállaló pedagógusnak!

A **néptánc** már Kodály koncepciójában is az ének tanítással kar-karöltve jelenik meg, hiszen hagyományaink megőrzése, a zene és mozgás öröme, gyermekeink testi-lelki-szellemi fejlődése integrálódik benne. **Kovács Henrik**, a Magyar Táncművészeti Főiskola adjunktusa A néptánc oktatásban rejlő lehetőségekről tartott sokszínű, lendületes előadásában összegezte és gyakorlati példákkal támasztotta alá mindezt. Különösen tetszett és sok lehetőséget látok a tánclépések játékos előkészítéséhez segítséget nyújtó, korosztályokra kidolgozott Lippo-Zoo játékos mozgásfejlesztő programban, melyet saját tanítási gyakorlatomban is használni fogok. A tánc adta felüdülést és örömet mi magunk is átélhettük, amikor a magával ragadó előadás rövid kitérőjében a moldvai pálmácska körtánc lépéseinek gyors elsajátítása után önfeledten táncolhattunk friss moldvai dallamokra.

A munkaképesség-gondozásról **dr. Pásztor Zsuzsa** zenetanár tartott előadást. Szellemi mentora, dr. Kovács Géza módszerpedagógiáját ismertette, aki elsőként hívta fel a figyelmet arra, hogy a tanítási-tanulási folyamat eredményessége a benne szereplők mentális és fizikai egészségétől és annak megőrzésétől függ (1959). A munkaképesség fogalmát egyszerű egészségügyi kategóriánál tágabban, holisztikusan értelmezte. Rámutatott arra, milyen fontos lenne a szemlélet elterjedése, a módszer széles körű alkalmazása az oktatási folyamatok hatékonysága érdekében. A Kovács metódus széles elméleti ismeretekre épülő edzésmodszereből az előadás részeként néhány egyszerű gyakorlatot helyben kipróbálhattunk, melyek frissítő hatásukat azonnal éreztették. Úgy gondolom, a zenepedagógiára kidolgozott módszer a közoktatás szinte minden területén eredményeket hozna. Fontosnak tartanám a szakemberképzést és az iskolai nevelési programok kiterjesztését a munkaképesség-gondozás életmodelljére.

Az előadássorozat által érintett területek mindegyike mondott számomra újat,

érdekeset, elgondolkodtatót. A gyakorlatban kipróbálható új módszerek, ötletek, ajánlások a saját munkámban való azonnali tesztelésre ösztönöztek. Szemléletemet formálta, ismereteimet gazdagította ez a néhány nap.

A hétköznapokban felbukkanó nehézségek és gondok közepette a Psalmus Humanus program a kodályi gondolatok jelenkori megvalósulásának olyan szép

példáit állította elénk, amelyek örömmel és bizakodással töltöttek el mindnyájunkat. Ez muníció lesz számunkra, hogy újabb lendülettel vigyük tovább Kodály szellemiségét.